

Ю. Н. Пронюк, аспірант
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України

РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ У СФЕРІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВНІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

У статті встановлено, що глобальні процеси цифровізації ставлять перед політиками та науковою спільнотою сучасних держав низку нових завдань у сфері реалізації заходів щодо забезпечення консолідації суспільства. Вплив сучасних цифрових технологій на трансформації характеру людини, її поведінки, соціальну та політичну психологію посилюють процеси, що відбуваються при соціальній дезінтеграції, загрожуючи довгостроковій соціально-економічній та політичній стабільності. Інструментом коригування негативних наслідків впливу цифровізації на соціум, що спостерігаються можуть бути механізми реалізації політики ідентичності, орієнтованої на гармонізацію суспільних відносин.

Актуалізовано, що поточний етап глобалізації характеризується суперечливими тенденціями розвитку, а саме, світ стає безпрецедентно взаємозалежним і водночас дедалі більш антагоністичним у сфері політики, ідеології, ціннісних культурно-історичних та цивілізаційних орієнтацій. Досвід продемонстрував уразливість світу перед спільними викликами та загрозами, важливість для вирішення актуальних сучасних проблем досліджень у галузі глобалістики та надання електронних послуг вирішив би деякі з них. Ключовими вимірами глобалізації сьогодні, безсумнівно, виступають інформаційно-цифрова та технологічна сфери, в яких перетинаються глобальні тенденції науково-технічного розвитку та основні загрози соціально-економічній стабільності національних держав, що досі залишаються. Доведено, що процес цифрової трансформації було проаналізовано на основі різних факторів, які пояснюють, чому державна послуга оцифровується. При аналізі наводяться міркування щодо переходу від теорії електронного уряду до теорії цифрової трансформації в уряді, вказується на труднощі, пов'язані з інституційними факторами цифрової трансформації. Цифрова трансформація не призводить до однорідного та узгодженого процесу цифровізації державних послуг, стратегія оцифрування державних послуг залежить від застосовуваної політики, тому необхідне впровадження координації для забезпечення ефективності процесу цифрової трансформації.

У даний час надання електронних послуг застосовується при наданні державних послуг, видозмінюючи відносини між державою та суспільством. Використання нових технологій передбачає перегляд процесів обслуговування, орієнтованих поліпшення надання послуг із впровадженням цифрових технологій. У зв'язку із зазначеними тенденціями історичного розвитку важливим завданням гуманітарних наук є визначення напрямів пом'якшення кризових явищ сучасних соціокультурних, економічних та соціально-політичних трансформацій, як на глобальному, так і на регіональному рівнях.

Для стабільного довгострокового розвитку соціуму необхідно знайти консенсус щодо гармонізації завдань збереження соціально орієнтованої національної держави та раціонального впровадження сприятливих процесів глобалізації сучасних інформаційних технологій таким чином, щоб їх використання сприяло консолідації та стійкості соціуму на базі розподілених більшості цінностей та колективної ідентичності. У даному контексті особливого значення набувають викликані цифровізацією трансформації консолідуючих ціннісних орієнтацій суспільства, зокрема, що спостерігаються нині міжпоколінські зрушення у поведінковій і ціннісній сферах, передусім характерні держав – передовиків цифровізації і, очевидно, неминучі й інших держав, що є на шляху наздоганяючої модернізації і, по мірі сил, що впроваджують нові цифрові технології.

Ключові слова: суспільство, реалізація, управлінські підходи, державна соціально-економічна політика, етап, колективна ідентичність, цифровізація.

Yu. N. Proniuk. Implementation of management approaches in the field of digitalization in the modern state socio-economic policy of the collective identity of society

The article establishes that the global processes of digitization present politicians and the scientific community of modern states with a number of new tasks in the field of implementing measures to ensure the consolidation of society. The influence of modern digital technologies on the transformation of a person's character, his behavior, social and political psychology intensify the processes that occur during social disintegration, threatening long-term socio-economic and political stability. Mechanisms for the implementation of identity policy, aimed at the harmonization of social relations, can be a tool for correcting the observed negative consequences of the impact of digitalization on society.

It is updated that the current stage of globalization is characterized by contradictory development trends, namely, the world is becoming unprecedentedly interdependent and at the same time increasingly antagonistic in the sphere of politics, ideology, cultural-historical and civilizational orientations. Experience has shown the world's vulnerability to common challenges and threats, the importance of solving the current problems of research in the field of global studies and the provision of electronic services would solve some of them. Undoubtedly, the key dimensions of globalization today are the information, digital and technological spheres, in which the global trends of scientific and technical development, which contribute to the process of globalization, intersect, and the main threats to the socio-economic and political stability of national states that still remain.

It is proved that the process of digital transformation has been analyzed on the basis of various factors that explain why the public service is digitized. The analysis provides considerations regarding the transition from the theory of electronic government to the theory of digital transformation in the government, points out the difficulties associated with institutional factors of digital transformation, such as: digital transformation does not lead to a uniform and coordinated process of digitalization of public services; the strategy of digitization of public services depends on the applied policy; it is necessary to implement coordination mechanism to ensure greater coherence and efficiency of the digital transformation process.

It was found that the use of information and communication technologies in the government is not something new. The process returns to broader institutional and political trajectories. Currently, it is used in the provision of public services, changing the relationship between the state and society. The use of new technologies involves a review of service processes aimed at improving the provision of services with the introduction of digital technologies. In connection with the indicated trends of world-historical development, an important task of the humanities is to determine the directions for mitigating the crisis phenomena of modern socio-cultural, economic and socio-political transformations, both at the global and regional levels.

It is well-founded that the experience of the COVID-19 pandemic has shown that the social role of the nation-state is an important objective value of human society, which means that for the stable long-term development of society, it is necessary to find a consensus on the harmonization of the tasks of preserving a socially oriented nation-state and the rational implementation of favorable processes globalization of modern information technologies in such a way that their use does not undermine the socio-cultural sphere of sovereign states, promotes the consolidation and stability of society on the basis of values and collective identity shared by the majority. In this context, transformations of the consolidating value orientations of society caused by digitization are of particular importance, in particular, the currently observed intergenerational shifts in the behavioral and value spheres, primarily characteristic of the states that are the pioneers of digitalization and, obviously, inevitable for other states that are on the path of catching-up modernization and, according to the forces implementing new digital technologies.

Key words: society, implementation, management approaches, state socio-economic policy, stage, collective identity, digitalization.

Постановка проблеми. Використання новітніх технологій передбачає перегляд процесів обслуговування, орієнтованих поліпшення надання послуг із впровадженням цифрових технологій. У зв'язку із зазначеними тенденціями всесвітньо-історичного розвитку важливим завданням гуманітарних наук є визначення напрямів пом'якшення кризових явищ сучасних соціокультурних, економічних та соціально-політичних трансформацій, як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Ключовими вимірами глобалізації виступають інформаційно-цифрова, технологічна сфери, в яких перетинаються глобальні тенденції науково-технічного розвитку, що сприяють процесу глобалізації, та основні загрози соціально-економічній та політичній стабільності національних держав, що досі залишаються.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процес цифрової трансформації було проаналізовано на основі різних наукових підходів та чинників, які пояснюють, чому державні послуги оцифровуються. При аналізі наводяться міркування авторів щодо переходу від теорії електронного уряду до теорії цифрової трансформації в уряді, вказується на труднощі, пов'язані з інституційними факторами цифрової трансформації [1]. У даному контексті особливого значення набувають викликані цифровізацією трансформації консолідуючих ціннісних орієнтацій суспільства, зокрема, що спостерігаються нині міжпоколінські зрушення у поведінковій і ціннісній сферах. Передбачення цифрового розвитку національної економіки [2] передусім характерні для держав – передовиків цифровізації і, очевидно, неминучі й для інших держав, що знаходяться на шляху наздоганяючої модернізації і, в міру сил та можливостей, впроваджують нові цифрові технології.

Метою статті є обґрунтування реалізації управлінських підходів у сфері цифровізації в сучасній державній соціально-економічній політиці колективної ідентичності суспільства.

Виклад основного матеріалу. З розвитком масової психології суспільства споживання та процесів зростання популярності та легалізації мультикультуралізму, що в крайніх своїх формах призвело до можливості фактичного соціально-політичного диктату меншин, ряд сучасних держав постіндустріального «колективного Заходу» зіткнулися з кризою колективної державно-політичної ідентичності, розколотістю свідомості суспільства. Важливим аспектом даної проблеми, що посилює її розвиток, стали кризові процеси в демографічній сфері та масштабний приплив іммігрантів з іншокультурних та соціально-економічно менш розвинених держав.

Зазначені тенденції закономірно розмивали рівень соціального капіталу та довіри у суспільстві, значення якого для гармонійного та стабільного соціально-економічного та політичного розвитку складно переоцінити. При цьому у розвинених країнах становище ускладнюється тим, що у державах ліберального Заходу політика ідентичності, зазвичай, інтерпретується у негативних категоріях, сприймається не як інструмент консолідації і гармонізації суспільства, бо як причина соціальних конфліктів. Після того, як багато державних установ зіткнулися з перешкодами через застарілі технології та розрізнені систем, а також у зв'язку з різким зростанням попиту на державні послуги під час пандемії вони тепер впроваджують хмарні технології та послуги для прискорення модернізації.

Однак, цифрова трансформація також вимагає культурного зсуву, нової політики та нових підходів. Центр цифрового уряду нещодавно провів інтерв'ю з IT-керівниками у державних та місцевих органах влади про те, як вони можуть використовувати хмарні технології, штучний інтелект, автоматизацію та інші нові технології

для підтримки нової цифрової робочої сили «робити більше з меншими витратами» і при цьому покращувати надання послуг [3]. Цифровізація та автоматизація привели до посилення соціально-економічної сегрегації та нерівності розвинених країн, зростання соціокультурного розшарування суспільства, прискореного зниження рівня соціальної єдності та найбільш сильним протестним рухам у найбільш інноваційних містах.

Фінальна версія стратегій, створених з урахуванням типових рішень, у результаті повинна включати регіональні проекти, враховуючи локальні особливості та вимогу зрозумілості не тільки для органів влади, а й для бізнесу та громадян. Кожен регіон повинен включити до проектів з цифрової трансформації як мінімум шість базових галузей. Це – охорона здоров'я, освіта, транспорт, розвиток міського середовища, державне управління та соціальна сфера. Урядовим органам та організаціям необхідно починати з малого та нарощувати поступово перехід до цифрової трансформації. Спроба виконати все одразу може призвести до «технологічної втоми» співробітників. Наприклад, платформа цифрового робочого місця, яка служить центральним вузлом для різних хмарних сервісів, може забезпечити цифрову основу, необхідну уряду підтримки віддаленої роботи.

Платформи бізнес-ліцензування та видачі дозволів можуть допомогти уряду підвищити рентабельність інвестицій у технології, дозволяючи споживачам брати участь у цих процесах як онлайн. Співробітники цих відділів також побачать цінність цих технологій у вигляді підвищення ефективності та скорочення ручної роботи. Багато державних службовців одразу побачили цінність у впровадженні цифрових рішень і швидко адаптувалися до змін, але багатьом чиновникам такі зміни видалися важкими, тому саме тут важливим є терпіння та навчання. Коли йдеться про цифрову трансформацію, не існує універсальної стратегії, що підходить для всіх.

Урядовим органам та державним організаціям, як великим, так і малим, необхідно буде зрозуміти свою власну культурну динаміку, щоб розробити ефективну стратегію трансформації. Серед численних наслідків цифровізації можна виділити десять тенденцій, які різною мірою впливають на ступінь консолідації суспільства і які у зв'язку з цим важливо враховувати при виробленні державної політики ідентичності та інших заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки соціуму та його стабільного довгострокового розвитку.

З'являється все більше наукових свідчень про те, що чоловіки гірше адаптуються до стрімких соціально-економічних змін, пов'язаних з технологічним розвитком, втрачають соціальні функції, що століттями склалися [4]. В результаті деградує інститут сім'ї, дедалі більше дітей виховуються без батьків, виникають хронічні проблеми соціалізації, віртуалізація реальності атрофує у людини здатність до співпереживання та знижує загальний рівень гуманності. Співчуття, емпатія йдуть на другий план, а нові технології створюють ілюзію можливості прожити, скорочувані міжособистісні контакти до мінімуму і атрофуючи здатність «цифрової людини» до соціалізації, в тому числі і через нарцисизму, що росте в атомізованому цифровому світі.

Технологічні виклики етики, гуманітарної сфері посилюють розмивання консолідуючих цінностей, у результаті стає дедалі складніше знайти опорні точки колективної ідентичності, які можна прийняти переважно соціуму. Віртуалізація життя викликає побоювання, що саме песимістичний сценарій майбутнього є найбільш реальним. Дані процеси викликають побоювання з приводу якості політичної еліти в цілому, її здатності комплексно, стратегічно мислити, виробляти відповідні рішення, у тому числі формулювати та підтримувати цінності, що консолідують суспільство.

Картина психологічного неблагополуччя доповнюється синдромом соціальної активності – звичкою до постійного спілкування, участі у різноманітних заходах, невмінням відпочивати та інформаційно розвантажуватися, внаслідок чого зростає кількість самогубств, а депресивний стан населення стає невід'ємною даністю життя в інформаційно перевантаженому цифрове середовище. У сучасних обставинах дегуманізація обумовлена тим, що люди, загнані в рамки цифрових технологій, змушені піддаватися мережевому диктату, розплачуючись за цифровізацію довгостроковим погіршенням соціально економічного становища.

Згубно позначається на психологічному здоров'я населення, викликане цифровізацією, відсутність чіткого поділу життєдіяльності на зони роботи та відпочинку. Роботизація та інформаційні технології виключають все більше людей з виробничих процесів, не підвищуючи рівень загального добробуту. Середній клас розвинених країн скорочується, бідні біднішають, а найбагатші багатіють небаченими досі темпами. Електронний уряд можна визначити як відносини між державою та суспільством з використанням цифрових технологій для надання послуг користувачам у повному обсязі.

Тобто, по суті, використання цифрових технологій і визначає електронний уряд, а використання Інтернет-додатку може сприяти отриманню доступу до більш спрощеного виробництва та споживання державних послуг, будь то запис до лікаря, сплата податків або отримання допомоги. Концепція електронного уряду вирішує ці проблеми з точки зору доступності інформації за допомогою цифрових технологій. Впровадження цифрових технологій включає складний політичний вибір, що враховує різні проблеми та перспективи просування державної політики надання послуг [5]. Процес трансформації надання державних послуг включає управлінський вибір, який не завжди лінійний або обумовлений технологічними факторами.

Розвиток та впровадження нових інформаційних та комунікаційних технологій у діяльність Уряду не пояснюється детермінованими моделями доступних технологій. Наявність інформаційних та комунікаційних технологій

є необхідною, але не достатньою умовою для продовження процесу цифрової трансформації. Інституційні зміни у побудові цифрового уряду сприяють розширенню можливостей здійснити революцію в системі державного управління. Цифрові технології мають надавати нові платформи, що змінюють логіку надання державних та адміністративних послуг.

Державні проекти та національні програми вносять інституційні зміни, створюючи нову модель відносини між владою та суспільством. Електронний уряд впливає на структуру бюрократії, але бюрократія також може вплинути на структуру електронного уряду. Нові цифрові відносини між суспільством та урядом завдяки цифровим інструментам розширюють межі контролю над державою, роблячи ці відносини прозорими. Форми електронної участі сприяють контролю над урядовою бюрократією та розширюють інструменти для контролю та підзвітності. Цифрова трансформація має бути вбудована в інституційний вибір, де потреби суспільства мають велике значення при оцифруванні та аналізі процесів обслуговування та надання державних послуг.

Кожен цифровий інструмент має ризики для конфіденційності та безпеки. Наприклад, хтось може побачити контент на персональному чи службовому пристрої, або людина може забути видалити електронні листи, що містять особисту інформацію, ненавмисно зберігаючи цифровий слід, що може поставити під загрозу особисту конфіденційність. Тому вкрай важливо вивчити і зрозуміти конкретні ризики платформ, перш ніж впроваджувати цифрові послуги. І тут можна наголосити на світовому досвіді. Звісно ж, що вирішити проблеми дегуманізації економіки та збереження людства як одухотвореного, що усвідомлює свою відповідальність виду можуть лише держава та активна державна соціально орієнтована політика.

Ринкові механізми і цифрові технології самі по собі не вирішують численних проблем, що стоять перед сучасним суспільством. Ефективні рішення можливі лише на рівні скоординованих зусиль та політичної волі національних урядів за умови активного залучення громадськості. Цифрові технології та мережева економіка стали бурхливо розвиватися саме в рамках цього егоцентричного нарративу суспільства споживання. У сучасних соціально-економічних та політичних процесах спостерігається зростання хаотизації та превалювання тактичних рішень. В умовах динамічного та складного сучасного світу зростають конфліктний потенціал та соціальні протиріччя. За цих обставин необхідно розробляти комплексні заходи та переглядати саму модель соціально-економічної організації суспільства, спираючись при цьому на реалізацію згладжуючої суперечності державної політики ідентичності, орієнтованої на інтеграцію, а не дезінфекцію суспільства. Беручи до уваги, що перехід на цифрові технології – це вимога епохи, в якій ми живемо, державним службовцям все частіше потрібно освоювати та підтримувати цифрові навички, які можуть дозволити їм брати участь у цифровій трансформації.

У той же час вплив цифровізації на трансформацію людського сприйняття змушує виробляти нові методи інформаційної боротьби, захисту ціннісного суверенітету суспільства від інформаційних атак різноманітних зовнішньополітичних як державних, так і недержавних гравців світової політики [6]. Таким чином, сьогодні важко заперечувати перетворюючу роль цифрових технологій, які все більше стають основою для надання послуг у державному секторі. Досвід багатонаціональної держави та підтримки міжнаціонального та міжконфесійного миру та злагоди, а також розвиток вітчизняної школи ідентитарних досліджень свідчать про те, що наукова спільнота може внести свій внесок у аналіз та практичне коригування негативних процесів цифровізації за допомогою відповідних механізмів реалізації політики ідентичності.

Висновки із досліджуваного матеріалу і перспективи подальших розвідок в цьому напрямі. Політика ідентичності як інструмент консолідації суспільства та згладжування його протиріч має носити пояснювальний і гармонізуючий характер, бути науково обґрунтованою і при цьому психологічно прийнятною для суспільства, скоординованою з комплексним стратегічним соціально-економічним плануванням та відповідною законотворчою практикою, оскільки поза рамками обмисленого та контрольованого суспільством використання сучасних технологій мають значний руйнівний потенціал соціально-психологічної дезінтеграції.

Сьогодні технології стають дедалі більше складними, різноманітними та швидко розвиваються, що вимагає від уряду активізації зусиль з оновлення переліку навичок державних службовців, а також для прогнозування потреб, пов'язаних із змінами, що виникають. Уряду все частіше потрібні здібності передбачення та попередження, щоб керувати компетенціями та здібностями людського ресурсу державного сектору та відповідним чином організовувати свою діяльність. Враховуючи, що цифрова трансформація є основою для роботи більш інноваційного державного сектора, запропонована структура навичок являє собою компетенції, які необхідні задля підтримки переходу від електронного уряду до цифрового.

Список використаних джерел:

1. Васильев О. С. Концептуалізація поняття «державна політика»: сучасне розуміння. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ DeBu_2014_1_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_7).
2. Sergy Kvitka, Yevgeniy Borodim, Volodymyr Yemelyanov, Liudmyla Ivashova, Oleksii Bohachov (2020) The foresight of national economy's digital development. *Revista Inclusiones*. Volume 7 (Special Issue), April – June

2020/1/29, pp. 112–125. URL: <https://www.revistainclusiones.com/gallery/10%20vol%207%20num%20especialleabriljunio2020revinclusi.pdf>

3. Борис С. Безпека бізнесу під час карантину: як уникнути рейдерської атаки. *Ліга Закон* : офіц. веб-сайт. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/194528_bezpekabznesu-pd-chas-karantinu-yak-uniknuti-reydersko-ataki

4. Дегтяр О.А. Державне регулювання розвитку соціальної сфери: концептуальні засади та практика : монографія. Харків : С.А.М., 2014. 508 с.

5. Батиргареева В.С. Основні напрями протидії поширенню дезінформації. *Інформація і право*. № 2 (33). 2020. С. 121–131.

6. Бутник О.О., Немирівська О.Я. Особливості публічного управління в умовах світової пандемії. *Право та державне управління*. 2020. № 2. С. 142.

References:

1. Vasyli'iev, O. S. (2014). Kontseptualizatsiia poniattia "derzhavna polityka": suchasne rozuminnia [Conceptualization of the concept of "public policy": modern understanding]. *Derzhavne budivnytstvo – State building, 1*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_7 [in Ukrainian].

2. Sergy Kvitka, Yevgeniy Borodim, Volodymyr Yemelyanov, Liudmyla Ivashova, Oleksii Bohachov (2020). The foresight of national economy's digital development. *Revista Inclusiones*. Volume 7 (Special Issue), April – June 2020/1/29, pp. 112–125. Retrieved from <https://www.revistainclusiones.com/gallery/10%20vol%207%20num%20especialleabriljunio2020revinclusi.pdf>

3. Borys, S. Bezpeka biznesu pid chas karantynu: iak unyknuty rejders'koi ataky [Security of business during quarantine: how to avoid a raider attack]. *Liha Zakon – League Law: official website*. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/194528_bezpekabznesu-pd-chas-karantinu-yak-uniknuti-reydersko-ataki [in Ukrainian].

4. Diehtiar, O.A. (2014). Derzhavne rehuliuвання rozvytku sotsial'noi sfery: kontseptual'ni zasady ta praktyka [State regulation of social sphere development: conceptual principles and practice]. Kharkiv : S.A.M. [in Ukrainian].

5. Batoryhareieva, V.S. (2020). Osnovni napriamy protydii poshyrenniu dezinformatsii (na prykladi pandemii COVID-19) [The main directions of counteracting the spread of misinformation (on the example of the pandemic COVID-19)]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, 2(33), 121–131 [in Ukrainian].

6. Butnyk, O.O. & Nemyrivs'ka, O.Ya. (2020). Osoblyvosti publichnoho upravlinnia v umovakh svitovoi pandemii [Features of public administration in a global pandemic]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 2, 142 [in Ukrainian].